

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > דרשות 028 האם אתה באמת מתקדם תשסח

דרשות 028 האם אתה באמת מתקדם תשסח

"שובה ישראל - עד ה' אלוקיך"

הסיבות שמחמתן שב האדם בתשובה

מתקרבים בסיעתא דשמיא לעשרת ימי תשובה.

הסיבה הראשונה שמחמתה עושה האדם תשובה היא מצות עשה מדאורייתא: "ושבת עד ה' אלוקיך" (דברים ד, ל), מצות תשובה, אבל מצוה זו לא נאמרה דוקא כלפי הדין שבימי הרחמים והסליחות, ולא על עשרת ימי תשובה. זו מצוה כללית בכל השנה לעשות תשובה.

ישנה סיבה נוספת שמחמתה חייב האדם לעשות תשובה.

יהודי שרח"ל חי חיי הפקרות ללא אמונה ועול תומ"צ, ועתה חוזר בתשובה בפעם הראשונה - אינו עושה זאת מחמת המצוה, אלא משום שמצא משהו, אור גדול, או לחילופין הוא רואה לפניו משהו מחייב ולכן הוא מקבל על עצמו עול תורה ומצוות.

הרי נחלקו הראשונים אם ישנה מצוה על האמונה. הרמב"ן טוען שלא שייך לצוות אדם להאמין, כי אם אינו מאמין, הוא גם לא מאמין שיש מי שיצווה אותו. אחרי שהוא מאמין במציאות הבורא יתברך שמו, מאמין שהוא קיים - אז יכול הבורא יתברך לצוות עליו לקיים מצוות.

אם כן, התשובה הראשונה שעושה אדם החי תחילה חיי הפקרות ללא אמונה ועול תומ"צ, אינה מחמת שבורא עולם ציווה לעשות תשובה, אלא מחמת סיבה אחרת בנפש. **אחרי** שהוא עושה תשובה, התשובה השניה יכולה להיות גם בגלל שהשי"ת ציוה, אבל התשובה הראשונה שאדם עושה, יש משהו שמשך אותו פנימה שלכן הוא בא ועשה תשובה.

עתה נתבונן, אחר ששב אל בוראו, האם באמת מצא את אותו אור שמחמתו נמשך לשוב?

משל למה הדבר דומה, אדם הולך בלילה, בחושך, ולפתע רואה משהו זורח, מאיר. נראה לו מרחוק שזה יהלום. הוא מתקרב, מרים אותו, ואז - לפעמים הוא רואה שזה כלל לא יהלום, ולפעמים הוא רואה שאמנם זה יהלום, אבל מרחוק הוא היה נראה לו יהלום גדול, משובח יותר, וכעת שהתקרב נוכח לדעת שהיהלום קטן יותר ושווי הרבה פחות.

אדם נמצא בחוץ, הקב"ה האיר לו והוא רואה שהאור האמיתי נמצא בתורה הקדושה ובקיום המצוות. הוא ודאי ראה איזשהו אור, אחרת לא היה חוזר. השאלה היא: האם באמת הוא מצא שם את אותו אור, או שמא לא. וגם אם כן, האם ביחס לתחילת דרכו האור נחלש לאחר מכן או אדרבה, הולך ומתחזק?

הרבה פעמים אנשים בתחילת דרכם בעולמה של תורה מרגישים משהו. לאט לאט הם נכנסים עוד יותר פנימה, ואז מפסיקים להרגיש כמעט לגמרי. ולפעמים הפוך, כמו שאמרנו: בתחילה מרגישים קצת ולאחר מכן ישנה עליה.

היעד - "עד ה' אלוקיך"!

בתפילה אנו מבקשים: "אבינו מלכנו החזירנו בתשובה שלימה לפניך". ישנה תשובה שלימה וישנה תשובה שאינה שלימה.

ונתבונן: מהי תשובה שאינה שלימה? האם אדם שלקח את תרי"ג המצוות, חילקן לשניים והוא מוכן לקיים רק שלוש מאות ושבע מצוות - זוהי "תשובה שאינה שלימה"?! זו אינה תשובה כלל, הוא רשע, עובר עבירות! מהי, אם כן, תשובה שאינה שלימה?

תשובה לא שלימה פירושה שאדם ב"ה משתדל לקיים את המצוות כפי יכולתו, אבל הוא לא שב למקום הפנימי ביותר שיכול להיות.

"שובה ישראל עד ה' אלוקיך". לשוב עד ה' - זו תשובה שלימה. תשובה שלא הגיעה עד השי"ת - זו תשובה, אך לא תשובה שלימה.

התשובה לשוב אל השי"ת שייכת לכל אדם, בכל מצב שהוא. "החזירנו בתשובה שלימה לפניך". גם כאשר אדם שב וכבר עשה כברת דרך, יבדוק: האם באמת הגיע עד ה' אלוקיך?

"סוף מעשה במחשבה תחילה". במשל גשמי, כאשר אדם יוצא לדרך, עליו לדעת מראש היכן היא מסתיימת, לאן הוא רוצה להגיע. אם הוא לא יודע להיכן הוא רוצה להגיע - ניתן לומר בוודאות של כמעט מאה אחוז שהוא לא יגיע!

כאשר אדם מתחיל לעשות תשובה, או שכבר התחיל והוא באמצע הדרך - היכן המקום שאליו הוא שואף להגיע?

"שובה ישראל", עד היכן אתה רוצה לשוב? "עד ה' אלוקיך". זו בקשתנו: "השיבנו בתשובה שלימה", שלימה דייקא, להיכן? "לפניך" - למציאות הבורא יתברך שמו בעומק נפש האדם.

אם כן, האור הפנימי הקיים בנו הוא אור של תשובה המשיב את האדם עד הבורא יתברך שמו. לפעמים יש אותו לאדם בתחילת הדרך בבואו לחזור בתשובה ולאחר מכן הוא נעלם, ולפעמים אפילו לאחר שחזר בתשובה הוא עדיין לא מבין שהמטרה היא: "ושבת עד ה' אלוקיך" כפשוטו.

[1]

למצוא את הדרך ואת סופה

מה הכוונה "ושבת עד ה' אלוקיך"?

ישנה דרך ולדרך הזו יש סוף, תכלית. הדרך זו התורה הקדושה, עליה נאמר: "דרכיה דרכי נועם" (משלי ג, יז), היא הדרך,

היא השביל. הקב"ה ברא את העולם והוא נתן לנו דרך אחת בלבד להגיע לסוף: לימוד התורה וקיום המצוות בפועל. זו הדרך להגיע לתכלית האמיתית.

דבר ראשון, אם כן, צריך למצוא את הדרך. אם אדם לא מצא את הדרך הוא לעולם לא יגיע לסופה. אם הוא לא מקיים מצוות או לא לומד תורה דומה הוא לאדם הנכנס לרחוב שבכניסתו תלוי שלט: "רחוב ללא מוצא". זו דרך, אך היא אינה מביאה אותו אל התכלית הנרצית.

קיום המצוות בפועל ולימוד התורה הקדושה, כל אחד כפי כוחו - זו הדרך. אבל מה עליו למצוא בדרך הזו? היכן הוא סופה של אותה דרך?

הוא מוצא שם את האין סוף, את בורא עולם!

"שובה ישראל עד ה' אלוקיך", פסוק זה מתחלק לשני חלקים: "שובה ישראל" זה החלק הראשון, זו הדרך. ועד היכן הדרך הזו מגיעה? "עד ה' אלוקיך" - עד בורא עולם.

לכן, כשניגשים בס"ד לעשות תשובה, יש לבדוק את שני החלקים הללו: ראשית לבדוק את הדרך, ושנית לבדוק האם מתקרבים לסוף.

אדם הרי יכול לנסוע בכביש, לפנות ימינה ושמאלה, שוב ושוב, אבל הוא לא מתקרב למחוז חפצו. הוא נמצא בדרך יום שלם, מסתובב מכאן לשם ומשם לכאן, ולא בהכרח שהוא מתקרב לתכלית.

עצם זה שהוא לא נשאר בביתו אלא יצא ממנו - זו כבר התחלה, אבל זה עדיין לא אומר שהוא מתקרב.

יכול אדם לקיים מצוות, ללמוד תורה, אבל בעומק נפשו הוא אינו מתקרב מיום ליום. ודאי שהקב"ה ישלם לו שכר מושלם על התורה והמצוות שקיים, אך האם התקרב אליו ויתברך? - דבר זה צריך בדיקה: יתכן שהתקרב מעט, יתכן שלא התקרב כלל ואולי אף התרחק.

מתקדם או עומד על מקומו?

במשך שנה שלימה זכינו בס"ד, כל אחד לפי ערכו, לקיים מצוות וללמוד תורה. כעת מגיעים הימים עליהם נאמר: "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב" (ישעיהו נה, ו).

משל למה הדבר דומה, כאשר האדם קרוב לבית, ובבית יש אור - הוא רואה את האור בבירור. כאשר הוא רחוק מהבית - האור בבית הוא אותו אור, אבל הוא רואה אותו יותר חלש.

הלכנו בדרך עוד שנה, האם באמת רואים אנו יותר אור? אם רואים יותר אור, הרי שהדרך שצעדנו בה היא דרך שמקרבת, אבל אם לא רואים בתוך הנפש יותר אור, אם לא מרגישים יותר קרבת ה' בנפש - או שכלל לא הלכנו בדרך, או שהלכנו בדרך הלא נכונה, או שההליכה היתה איטית ביותר.

הדרך לקרב את האדם לבוראו היא - "שובה ישראל", לשוב בפועל ע"י חרטה, וידוי וקבלה לעתיד. אבל אם לא מרגיש התקרבות לבורא - משהו לא תקין.

אדם נוסע בכביש שעה וחצי. ברכבו מותקן מכשיר ג'י. פי. אס. וכתוב שם שהמרחק נשאר אותו דבר. איך זה יכול להיות? או שהוא לא נוסע, לא מתקדם, או שהמכשיר מקולקל.

יכול להיות שאדם נוסע שנה שלימה, ובעצם הוא לא זז... הגלגלים מסתובבים, אך על מקומם.

"השיבנו בתשובה שלימה לפניך" - זו התכלית, אבל האם באמת חשים אנו קירבת ה' בימים אלו יותר משנה שעברה? דבר זה צריך כל אחד ואחד לבדוק בנפשו. האם הוא מרגיש את השי"ת יותר ברור, יותר זך, האם הוא מרגיש אליו חיבור יותר עמוק מהחיבור שהיה לו בשנה שעברה? אם כן - הוא בדרך הנכונה, הוא מתקרב.

אבל אם אינו מקיים מספיק מצוות, או שהוא ממעיט בלימוד - בודאי שהוא ממעיט בדרך, וק"ו אם אינו נוסע בדרך הנכונה,

ודאי גם לא יגיע אל המטרה.

בדיקה עצמית לקראת ימי הדין

לכן, בהגיע ימי הדין, אדם השואף לנסות להתקרב עוד, יתבונן ויבדוק את עצמו בכמה מישורים:

ראשית יבדוק בפועל - האם אני מקיים את הדין, או שיש דברים שרח"ל אני לא יודע או שוכח, לא זוכר. לא שח"ו חשודים אנו לעבור עבירות במזיד, אבל הכל יכול להיות. אדם לפעמים שוכח, מתרשל, שוגג, קרוב לשוגג, כל אחד לפי מה שהוא.

שנית יבחן את עצמו כמה הוא לומד. כמה באמת הוא משקיע בלימוד התורה שהיא הדרך היחידה להגיע לבורא עולם.

זו הבדיקה השניה, והבדיקה השלישית בנפש היא: כמה התקרבותי במשך השנה לבוראי.

זו אינה בדיקה שניתן לעשותה בכל יום, בכל עת ובכל שעה. אדם לא יכול לבדוק לפני כל תפילה ואחרי כל תפילה האם באמת התקרב. צריך מעט סבלנות.

אם האדם רוצה שהבדיקה העצמית תשקף את מצבו הרוחני האמיתי, עליו לבדוק את עצמו בתום תקופה מסויימת. חלפה שנה, במשך השנה הזו, האם באמת אני מרגיש יותר קרבת ה' או לא.

איך עושים זאת?

הרי יכולה לעבור שנה שלימה והאדם כמעט לא חושב, ואם כך, קשה להאמין שפתאום בסוף השנה הוא יבדוק וימצא קרבת ה' גדולה יותר. יתכן שהוא משתדל להתפלל ומשתדל ללמוד, אך עדיין הוא שקוע במרוץ הרגלי החיים.

כמו שלהבדיל אנשים העוסקים לפרנסתם [חלקם] כל הזמן רצים, ולעומתם "אנו רצים והם רצים", אבל להיכן רצים? עד לבית המדרש. בבית מדרש עצמו לא רצים. "הוי רץ לדבר מצוה", אבל כשכבר נמצאים בדבר המצוה - צריך ישוב הדעת, אי אפשר להמשיך לרוץ.

משל למה הדבר דומה, אדם לומד שורה גמרא, הוא לא כל כך מבין את הכתוב והוא רץ הלאה. עוד שורה ועוד שורה, הוא גומר את העמוד ורואה שלא הבין כמעט כלום. אולי סגולה של קריאת האותיות הקדושות ישנה כאן, אך לא זו הצורה שעל ידה ידע ויבין מה שלמד. כולם מבינים שהצורה היא: לקרוא, לנסות להבין, לעצור ולבדוק האם הבנתי את השאלה. אם כן - להמשיך הלאה לתירוץ. אם לא - לנסות פעם נוספת. חייבים ללמוד לאט וביסודיות, שלב אחרי שלב.

כך הוא גם בחיים עצמם. אנו רצים לבית המדרש, אבל שם עלינו לעצור, לחשוב ולהתבונן.

חשבון הנפש - במשך כל השנה!

אם אדם אינו עורך לעצמו חשבון נפש מראשית שנה עד אחרית שנה, קשה להאמין שיצליח, אי אפשר.

רבינו הרמח"ל, ב'דרך עץ החיים', העניק לנו בענין זה עצה שהיא אמנם "קלה", אך "פעולתה גדולה ופריה רב". זו עצה קטנה, אך התועלת שניתן להפיק ממנה היא עצומה ונפלאה עד מאוד.

מהי?

"שיעמוד האדם בכל יום לפחות שעה אחת פנוי משאר כל המחשבות", שהאדם ייחד לעצמו כל יום זמן לשבת בשקט ולחשוב עם נפשו.

מה הוא יחשוב? חשבון נפש בלבד, מה עשיתי ומה לא עשיתי? - זה דבר אחד, כמו שכבר מובא בזה"ק גודל ענין ה"מארי דחושבנא", לברר מה עשיתי - מצוות, עבירות, מה נכון ומה לא נכון ולתקן.

אמת, אבל כאן מדובר על חשבון הרבה יותר עמוק.

אדם לוקח לעצמו זמן במשך היום, זמן של שקט, ומנסה להתבונן: האם אני זוכר לשם מה אני חי? מהי המטרה שלי כאן בעולם? שלב שני - האם המעשים שאני עושה במשך היום, נעשים באמת מתוך מחשבה על התכלית אליה אני רוצה להגיע?

כמו שאמרנו, הענין מתחלק ל"שובה ישראל" ו"עד ה' אלוקיך". יש את הדרך ויש את המקום שאליו רוצים להגיע.

כאשר האדם נמצא בתחנה, לפני שעלה לרכבת, עליו להתבונן לעצמו להיכן הוא רוצה להגיע, כדי שלא יעלה על הרכבת הנוסעת לכיוון ההפוך, אך כאשר כבר עלה לרכבת, הוא מתיישב במנוחה. כעת שוב אין לו צורך לחשוב כל הזמן לאן הוא רוצה להגיע. כשיגיע לתחנה הרצויה ירד.

אבל בעבודת ה' זה לא כך. "שובה ישראל" הוא החלק ראשון, לעלות על הדרך הנכונה, אבל לאורך הדרך ישנן כל הזמן פניות ימינה ושמאלה, ואדם כל הזמן צריך לאחוז ראש להיכן בדיוק הוא רוצה להגיע - "עד ה' אלוקיך"!

"שובה ישראל" זו הדרך בה אנו נכנסים, לקיים מצוות וללמוד תורה, אבל לאורך כל הדרך הזו צריך שלא יהיה היסח הדעת מהמטרה אליה שואפים להגיע.

אם אדם כל השנה לא חושב לאן הוא רוצה להגיע, לא מסתבר שבסוף השנה פתאום הוא יקבל כזו הרגשה של קרבת ה'. כי הרגשה כזו שבאה פתאום, בדרך כלל היא גם תחלוף פתאום. לא יהיה לה קיום.

להרגשה זו יהא קיום רק אם במשך כל השנה כולה אדם מקיים בעצמו את שני החלקים: "שובה ישראל", קיום התורה והמצוות ועסק התורה קדושה כפי כוחו, והוא מצרף לזה כל הזמן את הידיעה הברורה לאן הוא רוצה להגיע - "עד ה' אלוקיך".

מה כוונת הדבר "עד ה' אלוקיך"? שהקב"ה יהיה אצלו בלב לאורך כל היממה. "שויתי ה' לנגדי תמיד", מציאות הבורא יתברך תהיה מוחשית אצלו, לשם הוא רוצה להגיע.

פעולה שבכולה לחולל מהפך

הרי כולנו רוצים לזכות שהשנה הבאה תהיה יותר טובה מהשנה הזו. כיצד נזכה לכך?

הדבר הראשון הוא לבדוק מה עושים - "שובה ישראל". והדבר השני - לזכור לאורך כל היום של השנה הבאה, ויותר נכון מהיום כבר בחודש אלול, לשם מה אני חי.

אדם צריך לייחד לעצמו זמן ביום להתבוננות, אך לא רק לחשוב מה אני עושה, האם המעשים מותרים או אסורים. ודאי שגם זה נצרך, אחרת אדם עלול ח"ו להיכשל בעבירות בפועל, אבל ישנה כאן נקודה הרבה יותר עמוקה מה צריך האדם לחשוב כל יום.

ראשית - האם אני זוכר לשם מה אני נמצא כאן? מי ברא אותי, מה התכלית שלי?

אחרי שהוא מעורר את עצמו לאותה נקודה, הוא ממשיך וחושב: האם במעשים שלי יש עבירות, או אולי רח"ל יתר על כן, טומאה גדולה? האם המעשים הללו נעשו בכדי שיביאו אותי לאותה תכלית? ובנוסף הוא בודק: האם לאורך היום זה מה שמעניין אותי, לשוב עד ה'?

אם אדם יחשוב על כך לאורך היממה כולה, הוא ינסה מחד לקיים את הדברים בפועל ע"י לימוד התורה וקיום המצוות, ומאידך יחשוב תדיר להיכן הדרך הזו מובילה אותו - לא יתכן שתעבור שנה שלימה, והוא יישאר באותה הרגשה של הכרה במציאות ה', שראשית השנה תהיה כמו אחריתה. שנה שלימה של קביעת הדעת במשך כל יום בהכרח תחולל אצלו מהפך בכל מהלך החיים.

לא נדע מה נעבוד עד בואנו שמה

ובאמת, יתכן מצב שאדם בראשית דרכו חזר בתשובה, אך כלל לא ידע להיכן עליו להגיע.

משל למה הדבר דומה, אדם רוצה לקנות איזשהו חפץ והולך לחנות פלונית, הוא חושב ששם יש את מה שהוא צריך. הוא מגיע לחנות ואומרים לו: כאן לא מוכרים חפצים מסוג זה. יותר גרוע: הוא רואה שהחנות נסגרה. ועוד יותר גרוע: מתברר שמעולם לא היתה כאן חנות! הוא חיפש דבר שבעצם לא היה קיים.

יתכן שאדם חוזר בתשובה וחושב: הנה, זה מה שאני רוצה. אחרי שהוא חוזר בתשובה הוא מתחיל להבין: מה שחיפשתי - לא זו האמת, ומה שאמת - לא אותה חיפשתי. יש כאן נקודה שונה לגמרי בתורה הקדושה. ב"ה שאותה נקודה ראשונה החזירה אותו בתשובה, אבל לא היא נקודת המרכז.

כל אדם שהוא מעט בעל נסיון בחיים יודע שישנה הבחנה של "ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואנו שמה" (שמות י, כו), כפי שנאמר ביציאת מצרים.

כאשר עם ישראל יצאו ממצרים, האם היה בכוחם להבין להיכן הם יגיעו, שיזכו למעמד הר סיני? מישהו יכל לצייר לעצמו מהו מעמד הר סיני לפני שהיה בו? ודאי שלא.

אם כן, כשיצאו ישראל ממצרים הם לא הבינו לאן הם יוצאים. ודאי שבמילים החיצוניות יכלו לומר: לכיוון ארץ ישראל, אף אחד לא יכל להבין איזו מדרגה של קרבת ה' הוא ישיג במעמד הר סיני.

אם הכרת האדם בתחילת התשובה והכרתו לאחר מכן שווה - רוב הסיכויים שהוא כמעט לא התקדם. אולי התקדם בקיום המצוות בפועל, אבל הוא הולך בדרך וכמעט לא זז, לא מתקדם. חייב להיות שהוא מגלה מיום הכרה יותר עמוקה מה סופה של הדרך, להיכן עליו להגיע.

זו הבדיקה שצריך האדם לבדוק את עצמו בסופה של שנה: כמה התקרבת, והאם קניתי הבנה עמוקה יותר בתכלית הדרך, ביחס להבנה שהיתה לי בשנה החולפת.

אם לא נייחד לענין זה זמן ולא נקבע זאת במחשבתנו - הדברים לא יבואו מאליהם. אם אנחנו רוצים להיות אמיתיים עם עצמנו, להכין את עצמנו לקראת השנה הבאה עם תשובה אמיתית - מחד, כמו שאמרנו, עלינו לבדוק את הקיום בפועל של התורה והמצוות, ובמקביל לקבוע כל יום זמן לחשוב מי הביא אותי לעולם, מה הוא רוצה ממני, מה התכלית שלי, והאם זה מה שמעסיק אותי מבוקר עד ערב.

אם נזכה לעשות זאת בס"ד, נקוה שהקב"ה בבחינת כרחם אב על בנים יכתבנו בספרם של צדיקים גמורים הדבוקים בבוראם תמיד.

שיעור זה נאמר בישיבת 'אור שמח' בארה"ב, והותאם מעט לסגנון השומעים

- [דרשות לציבור](#) [2]
- [נוספים לאלול](#) [3]
- [נוספים ליום כיפור](#) [4]

Featured Image Text:

“שובה ישראל - עד הי אלוקיך”

Source: <https://bilvavi.net/shiur/028-האמאתהבאמתמתקדמתשחס>

Links

[1] <https://bilvavi.net/shiur/moadei-hashanna>

[2] <https://bilvavi.net/droshos>

[3] <https://bilvavi.net/addellul>

[4] <https://bilvavi.net/addyom>